

УДК 911+504

Т. В. ЛАВРУТ, канд. геогр. наук, доц.

Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка

м. Полтава, проспект Першотравневий, 24

lavrut_t_v@rambler.ru

ДО ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ ЕКОЛОГІЧНОГО МОНІТОРИНГУ У ВІЙСЬКАХ ЗВ'ЯЗКУ

Представлена структурно-логічна модель, що ілюструє вплив військової частини зв'язку на навколишнє природне середовище, для вирішення питання організації системи екологічного моніторингу у військах зв'язку, а також задачам, вирішення яких покладається на вказану систему.

Ключові слова: структурно-логічна модель, екологічний моніторинг, війська зв'язку

Lavrut T. V. TO QUESTION OF ORGANIZATION OF THE ECOLOGICAL MONITORING SYSTEM IN SIGNAL TROOPS

There are the structural and logical model that demonstrates the effect of the military connection to the surrounding natural environment, to address issues of organization of the system of environmental monitoring in the

Signal Troops and the aims directed on fulfilling these problems.

Key words : structural and logical model, the ecological monitoring system, Signal Troops

Лаврут Т. В. К ВОПРОСУ ОРГАНИЗАЦИИ СИСТЕМЫ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО МОНИТОРИНГА В ВОЙСКАХ СВЯЗИ

Представлена структурно-логическая модель, которая демонстрирует влияние военной части связи на окружающее природную среду, для решения вопросов организации системы экологического мониторинга в войсках связи, а также задачам, решение которых возлагается на указанную систему.

Ключевые слова: система экологического мониторинга, войска связи

ВСТУП

Життя людини, розвиток майбутніх цивілізацій завжди залежали та залежать від природи. Майбутнє людства можливе лише за умови його сталого розвитку. Саме тому на сьогодні такої актуальності набули питання екологічної безпеки, які стосуються усіх галузей людської діяльності.

У зв'язку з цим у світі все більша увага приділяється комплексному вирішенню проблем забезпечення екологічної безпеки промислових, енергетичних, військових комплексів тощо. Актуальність проблеми забезпечення екологічної безпеки військової діяльності зумовлена наступними чинниками:

- принциповою неможливістю створення екологічно чистої зброї та військової техніки;
- наявністю у військах потужних екологічно небезпечних джерел;
- посиленою увагою міжнародного співтовариства, органів законодавчої та виконавчої влади до питань екологічної безпеки військової діяльності.

Враховуючи викладене вище, одним із методів контролю військової діяльності по-

винна бути система екологічного моніторингу військ.

Наказом Міністра Оборони України № 171 від 04.07.95 введено в дію Положення про організацію екологічного забезпечення Збройних Сил України (ЗСУ). У відповідності до даного наказу одним із основних завдань служби екологічної безпеки ЗСУ є екологічний моніторинг ЗСУ в системі державного екологічного моніторингу [1, 2].

Питання проектування та управління системи моніторингу навколишнього середовища у Збройних Силах України розглядалися у роботах Романченка І. С., Збітнева А. І., Чумаченька С. М. [3, 4].

Наукові розробки авторів стосуються аналізу та узагальнення світового досвіду створення складних інформаційних систем, проектування бази даних для системи управління станом навколишнього природного середовища, загальних теоретичних питань створення системи екологічного моніторингу ЗСУ. Вказані роботи дають загальний підхід до питань організації екологічного моніторингу ЗСУ. Але для отримання реальних результатів необхідна декомпозиція системи, а саме урахування особливос-

тей військової діяльності окремих видів і родів військ, зокрема військ зв'язку. Тому, **метою статті** є розгляд особливостей орга-

нізації моніторингу повсякденної діяльності частин військ зв'язку.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Будь-яке військове формування та місце його функціонування у природному середовищі можна розглядати як специфічну екологічну систему, основними елементами якої є особовий склад, озброєння і військова техніка та навколишнє природне середовище районів дислокації.

Структурно-логічна модель, представлена на рис., ілюструє вплив військової частини (в/ч) зв'язку на навколишнє природне середовище. Як видно з моделі моніторинг ЗСУ є ключовою ланкою, яка контролює як вплив в/ч на навколишнє природне середовище, так і дієвість заходів захисту компонентів навколишнього середовища від результатів повсякденної діяльності військ.

Перспективна система екологічного моніторингу військ зв'язку (СЕМ ВЗ) повинна являти собою систему регламентованих спостережень за станом довкілля, природних ресурсів і джерел антропогенного впливу з запрограмованим просторовою, часовою і компонентною «дозволяючою здатністю». На неї пропонується покласти вирішення наступних задач:

- стеження та контроль за параметрами екологічного стану (ЕС) довкілля, а також об'єктами ВЗ, що впливають на формування екологічної обстановки (ЕО) в зонах розміщення та відповідальності військ зв'язку;
- оперативне встановлення фактів перевищення забруднення рівнів фонових значень;
- аналіз, оцінка і прогноз ЕО в зонах розміщення та відповідальності ВЗ;
- прогнозування та оцінка ступеня впливу ЕО на всі сфери бойової і повсякденної діяльності ВЗ, розробка рекомендацій по урахуванню екологічних факторів в практиці екологічного забезпечення ВЗ;
- забезпечення структур управління зацікавлених державних і військових організацій, командування та різних посадових осіб ВЗ даними про фактичний і прогнозуємий стан ЕО в зонах відповідальності, ступені її впливу на соціально-економічну, військову та інші види діяльності і рекоменда-

ції по урахуванню ЕО при плануванні і проведенні різних заходів;

- ідентифікація джерел забруднення довкілля та інших видів екологічного навантаження в зонах відповідальності;
- визначення обсягів викидів (рівнів випромінювання), що спричиняють забруднення довкілля;
- оперативне виявлення факторів аварій в районах контролю, моделювання, оцінка і прогнозування їх екологічних наслідків;
- інформування державних та військових органів управління, командування ВЗ про появу передумов до виникнення надзвичайних екологічних ситуацій в зонах відповідальності для завчасного прийняття заходів по недопусканню (зменшенню) можливих збитків, а також інформаційна підтримка оперативного управління діями екологічних формувань ВЗ і спеціально виділених сил по локалізації і ліквідації їх наслідків;
- організація взаємодії та інформаційно-технічної зв'язку з підрозділами, установами і системами контролю Міністерства оборони, інших міністерств та відомств, службами і системами спеціального і екологічного контролю інших видів військових сил;
- вивчення екологічної ситуації в зонах відповідальності, складання і уточнення режимних еколого-кліматичних описів і карт;
- удосконалення нормативно-правової бази екологічного забезпечення ВЗ;
- накопичення, систематизація, зберігання та відображення статистичної інформації у вигляді спеціалізованих банків даних про реальний і потенційно можливий екологічний стан, стан природних ресурсів, про джерела екологічного навантаження в зонах відповідальності, сили та засоби екологічного забезпечення ВЗ;
- збір, накопичення, архівація і відображення інформації про небезпечні і дуже небезпечні геофізичні (гідрометеорологічні) процеси та явища в районах, що можуть спричинити несприятливі екологічні наслідки;

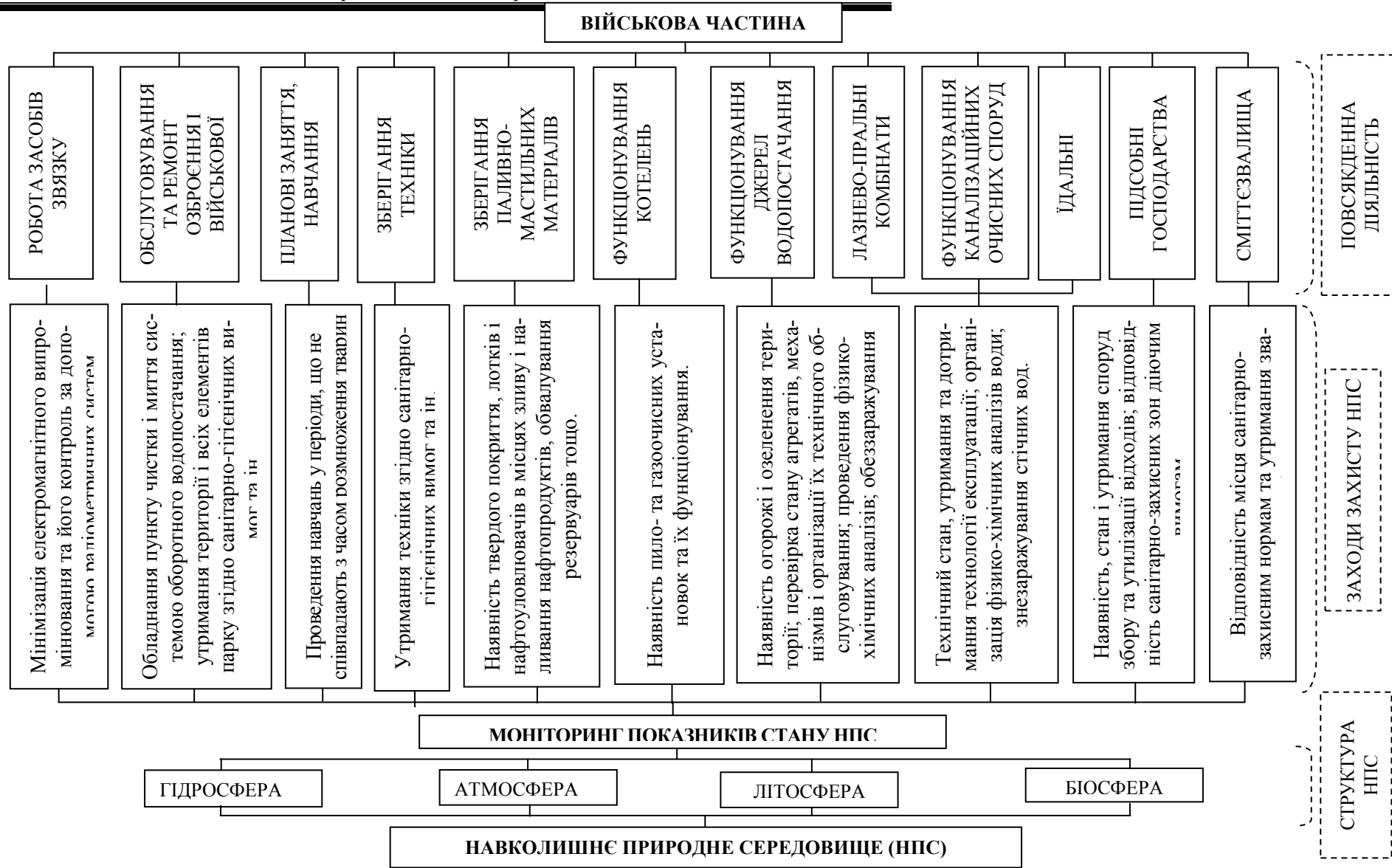

Рис.– Структурно-логічна модель впливу військової частини зв'язку на навколишнє природне середовище (НПС) та заходи його захисту.

- інформаційна підтримка проведення екологічної експертизи планів бойової підготовки ВЗ, проведення різних заходів, проектів розміщення, будівництва і реконструкції об'єктів ВЗ;

- інформаційно-довідкове обслуговування центрального апарата ВЗ і його територіальних структур щодо питань екологічного забезпечення;

- виконання навчальних функцій з питань екологічного забезпечення.

Однією з умов ефективного функціонування СЕМ ВЗ є інтегрованість її до багаторівневої ієрархічної структури військ зв'язку. Результати екологічного моніторингу залежно від важливості можуть бути представлені від-

повідними категоріями інформації:

- негайна (оповіщення про аварії, які призводять до негативних екологічних наслідків, або до надзвичайних екологічних ситуацій);

- термінова (оповіщення про загрозу можливого різкого погіршення екологічної ситуації з пропозиціями для прийняття завчасних заходів);

- планова (періодична системна звітність, доповіді з питань екологічного забезпечення);

- за запитом (дані про екологічну ситуацію, проведення природоохоронних заходів тощо).

ВИСНОВКИ

Впровадження у життя СЕМ ВЗ дозволить контролювати вплив на довкілля, прогнозувати зміни параметрів навколишнього середовища та гармонізувати взаємодію ЗСУ і природи.

Перспективними напрямками досліджень

у даній сфері вбачаємо розробку алгоритмів функціонування, створення баз даних та програмного забезпечення систем екологічного моніторингу для окремих родів військ та в цілому для ЗСУ.

ЛІТЕРАТУРА

1. Израэль Ю. А. Экология и контроль состояния природной среды. – М.: Гидрометеиздат, 2010. – 313 с.
2. Напрямки вдосконалення природоохоронної діяльності у Збройних Силах України / За редакцією О. І. Лисенка, С. М. Чумаченка, Ю. І. Ситника. – К.: ННДЦ ОТ і ВБ України, 2006. – 424 с.
3. Романченко І. С. Проектування бази даних для системи моніторингу навколишнього середовища в Збройних Силах України. / І. С. Ро-

- манченко, А. І. Сбітнєв, С. М. Чумаченко// Наука і оборона. – №1, 2004. – С.47-53.
4. Романченко І. С. Створення системи керування станом навколишнього природного середовища у Збройних Силах України. / І. С. Романченко, А. І. Сбітнєв// Наука і оборона. – №1. – 2008. – С.38-43.

Надійшла до редколегії 18.09.2013

